

Az ember természete

A művészet legnagyobb trükkje az, hogy kitalálunk valamit, elképzeljük, átéljük, elkezdünk úgy gondolni rá, mintha az lenne a valóság, és ebben odáig jutunk, hogy a fantáziánk érzelmi reakciót vált ki belőlünk, mintha tényleg valóság lenne, amit elképzelünk. Az író ül egy budapesti lakásban, koradélután, előtte billentyűzet, monitor, és ír. Ez az, amit tesz, ezek között a körülmények között, és ez az, ami látszik, ha megfigyeljük a helyzetet. Azután tekintetünk az arcára téved, melyen rettegés tükröződik. Ha további vizsgálatra is módunk nyílik, újabb figyelemre méltó jelenségeket tudunk észrevenni: zakatoló szív, egekbe szökő pulzus, adrenalin, izzadás, remegés, reszketés. Ül és ír, és közben görcsbe rándul a gyomra a félelemtől. Mi történik? Azt képzelem, hogy száz évvel korábban zajlik az élete, Londonban él, bezárkózik egy Temzéhez közeli bérház legfelső emeletén található, apró lakásba, bútorokkal eltorlaszolja az ajtót, és tudja, érzi a zsigereiben, hogy a sötét, hűvös lépcsőházban túlvilági lények másznak felfelé, hogy elragadják. Ezt képzelem, és annyira elhiszi, hogy ez a valóság, hogy az érzelmi reakciót vált ki belőle. Kívülről nézve ez egyfajta mesterséges skizofréniának, szánt szándékkal létrehozott elmebajnak tűnik. Valójában rendkívül élvezetes átélni a képzeletet, és e nélkül a képesség nélkül aligha lenne lehetséges a hiteles művészet. Pontosan ez az, amiről a december 20-i tanfolyam szól. (Lásd: Főoldal.) Ez egy természetes képesség, amely mindnyájunkban megtalálható. Ez az, ami által alakítjuk a személyiségünket, amivel érzelmi reakciókat váltunk ki magunkból, csak éppen mindezt nem tudatosan tesszük. Automatikusan tesszük, és nem vesszük észre. Bizonyára, mindenki ismeri a Nyuszika meséjét, aki szeretett volna kölcsönkérni egy porszívót a Medvétől. Elindult a Medve háza felé, és közben azon gondolkodott, hogy a Medve mit fog majd szólni. Végül teljesen meggyőzi magát, és amikor találkozik a Medvével, csak annyit mond neki: „Tudod mit, Medve? Dugd fel magadnak a porszívódat!”. A Medve persze nem ért semmit. Vicces? Lehet. De ez nem vicc, hanem az ember természetrajza. Elképzelünk valamit, elhiszük, hogy az a valóság – és reagálunk rá érzelmileg. A nap folyamán különféle hangulataink vannak, néha egészen nyomottak vagyunk, néha valóságos érzelmi viharokat élünk át, és ami ezt kiváltja belőlünk, az többnyire a képzeletünk, és csak ritkán a valóság. Ez a képesség az, ami által művészek lehetünk, gondolkodhatunk mások fejével, érezhetünk mások szívével, száz és száz életet élhetünk egyszerre, remekül szórakozhatunk, jó, rossz vagy közömbös érzelmeket válthatunk ki magunkból, amelyek kihatnak az életünkre és a többi emberhez való viszonyunkra. Bármilyen nézőpontot felvehetünk, és bármit megnézhetünk bárhol, bárki szemén és elméjén keresztül. Ez nem egy jelentéktelen adottság. Vajon mire juthatnánk, ha tudnánk, hol a határ valóság és képzelet között? Vajon mi lehetne belőlünk, ha rájönnénk, hogy mit teszünk magunkkal? Vajon meddig emelkedhetnénk, ha mostantól tudatosan és konkrét céllal tennénk, amit eddig automatikusan tettünk, minden cél nélkül?